

تعریف لغوی وقف:

۲. وقف خاص: وقف خاص وقفی است که اختصاص به افراد معینی به طور **تعقب** داشته باشد مثل وقف بر اولاد و **احفاد**. به عنوان مثال، مالکی مال غیر منقول یا مال منقول قابل دوام را وقف میکند تا فرزندان او از منافع مال بهره ببرند که این عمل را وقف خاص گویند.
۳. وقف انتفاع: وقفی است که مقصود از آن درآمد مادی نباشد مانند احداث مسجد و حسینیه در زمین ملکی خود و یا زمین مواته.
۴. وقف منفعت: وقفی است که مقصود از آن درآمد مادی است برای هزینه چیز دیگر مثل وقف دکان برای اداره مسجد، مدرسه و یا بیمارستان

وقف در قرآن و سنت:

کلمه وقف در زبان فارسی به معنی ایستادن، توقف، حبس کردن، منحصر کردن چیزی، به کسی است و در اصطلاح فقه، یعنی حبس مایملک و جلوگیری از انتقال آن به دیگری، چه از راه فروش و چه از راه بخشش و در مقابل منافع و سود حاصل از آن را در راه خداوند قرار دادن است که در واقع همان راه خدمت به مردم و گره‌گشایی مشکلات و سر و سامان دادن به وضعیت عادی و فرهنگی آنان می‌باشد.

هر چند در قرآن آیه ای که بصورت مستقیم با امر وقف مرتبط باشد، وجود ندارد، منتهی مواردی از اعمال صالح، مانند صدقه، قرض الحسنه، تعاون، انفاق، محبت و کمک به هموعان ذکر شده و به نوعی با روح وقف سازگاری دارد:

به عنوان مثال آیه زیر که در قرآن آمده است:

المال و البنون زينة الحياة الدنيا والباقيات الصالحات خير عند ربك ثواباً و خيراً أَمْلاً...

مال و فرزندان آرایش زندگانی جهان اند و لکن، اعمال صالح که تا قیامت باقی است. (مانند نماز و تهجد و ذکر خدا و صدقات جاری (موقوفات و خیرات در راه خدا) نزد پروردگار بسی بهتر و عاقبت آن نیکوتر است. که بدین ترتیب باید گفت: وقف مصداق بارز باقیات الصالحات است.

وقف اقدامی است که در بسیاری از موارد استفاده کننده از منافع وقف، واقف را ملاقات نکرده و چه بسا او را نمیشناسد، ولی از نتیجه لطف او بهره مند میشود هر چند گروهی نیز در این رابطه به ثروت اندوزی روی می آورند که قرآن آنها را هم، مورد نکوهش قرار میدهد.

اهداف عمومی وقف و آثار آن

وقف ارتباط تنگاتنگی با مصالح عمومی دارد، مخصوصاً در جوامعی که اختلاف طبقاتی در آن زیاد باشد. به وسیله وقف، ثروتمند به فقیر می اندیشد و توانا به سراغ ناتوان می رود و خیلی از نیازمندیهای عمومی از این راه می تواند برطرف شود.

اهداف عمومی که می تواند در وقف تحقق پیدا کند، از این دست هستند:

دستگیری مستمندان، کمک به محرومان، سامان دادن زندگی فرودستان، تعدیل اقتصادی، هم سطح کردن زندگی مردمان، **نشر علم و دانش**، گسترش فرهنگ و آموزش به ویژه آموزش معارف اسلامی و مبانی دینی، احداث و ایجاد مساجد، تکایا، کتابخانه ها، مدارس، بیمارستانها، پناهگاهها، مراکز عام المنفعه و اداره آنها، ایجاد و احداث راه‌ها و پل‌ها و...

بنابراین اهداف وقف، در فقراء و معابد محدود نمی شود، بلکه اهداف عمومی مثل ایجاد و اداره مراکز علمی و بیمارستانها و... را هم در پی دارد.

انواع وقف:

۱. وقف عام: وقف عام وقفی را گویند که راجع به جهات عامه باشد. مثل مساجد، مدارس و هر چه از این قبیل باشد.

وقف عام مصلحت عام را در نظر دارد، مثل وقف بر مساجد، پل ها و مدارس، و یا شامل عنوان عام است، مثل فقرا و ایتم. به تعبیر دیگر میتوان گفت وقتی مالک مال منقول قابل دوام یا ملکی را برای کارهای عمومی و عام المنفعه وقف میکند وقف عام می‌باشد.

نمونه های از موقوفات حضرت امیر المومنین

برخی از موقوفات امام اول شیعیان حضرت امیر علیه السلام عبارتند از:

۱- الاحمر: صحرايي است در «الرَّجْلَاء» بين مدینه و شام، نیمی از آن از موقوفات آن حضرت و نیم دیگر متعلق به وراث بود

۲- اذینة: نام یکی از وادیهای «قَبْلِيَّة» در اطراف مدینه می‌باشد. املاک و بردگان آنجا صدقه‌اند، چنانچه در وقفنامه عمومی آمده.

۳- البغیغَة: چاهی است در نزدیک «رشاء» در اطراف مدینه. از حضرت صادق علیه السلام از پدرش نقل شده که چون به علی علیه السلام پیدا شدن این چشمه را بشارت دادند فرمود: وارث خوشنود می گردد، آن گاه فرمود: وقف است بر مساکین و مسافرانی که خرجی راه ندارند و نیازمندان نزدیک

۴- فقیرین: نام دو جاست در اطراف مدینه که حضرت پیامبر - صلی الله علیه و آله - به امیرالمؤمنین بخشیده، و اصل این نام به معنی چاه یا حفره‌ای است که برای به کار گذاشتن نخل حفر می کنند. این زمین حاصلخیز در عصر ما نیز معروف است و به زبان محلی «الْفُقَيْر» نامیده می شود. از حضرت صادق علیه السلام روایت شده که در ینبع چشمه‌ای احداث کردند، آبی از آن به طرف آسمان جوشید مانند گردن یک شتر، چون به حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بشارت دادند فرمود: به وارث بشارت دهید، این چشمه صدقه و وقف است برای زیران خانه خدا و مسافرینی که نیاز به خرج راه دارند، فروخته و بخشیده و به ارث گذاشته نمی شود.

حرکت نوین وقف بسوی تعالی

با آگاهی از کلیات سنت حسنه وقف و با عنایت به نقش و جایگاه این ایده گران سنگ در تاریخ و فرهنگ این مرز و بوم که همچون مشعل فروزانی در مسیر انسانهای آزاده ایفای نقش نموده است و از آنجا که امروزه در دنیا نیز از رهگذر وقف و موسسات خیریه اقدامات اساسی و زیربنایی برای توسعه و گسترش علم و دانش انجام میشود و بنا به آمارهای موجود در کشورهای، پیشرفته ای مانند آلمان و آمریکا و انگلستان، این گونه موسسات نقش بسیار تعیین کننده ای را در تشکیل و اداره دانشگاهها و موسسات بزرگ آموزشی و علمی دارند (از جمله دانشگاه آکسفورد). بجاست که خیرین و نیکوکاران کشور ما نیز برای مشارکت در رفع محرومیت ها و تنگنایهای جامعه به شناخت و رفع این تنگناها مبادرت نموده و با دریافت آمار و اطلاعات به مشورت با کارشناسان و صاحب نظران پرداخته و در هر بخشی که علاقمند به کمک هستند با آگاهی و آشنایی کامل اقدام نمایند زیرا گاهی اوقات مشاهده میشود برخی داوطلبین در بخش هایی مبادرت به وقف اموال خود میکنند که جامعه نیاز به آن ندارد و عملاً یک چنین اقدامی بلا استفاده میماند.

پیشنهاد ما وقف در حوزه علم و به صورت مشخص در حوزه نخبگان و ایده پردازان می باشد.

وقف علمی در واقع وقفی در جهت ارتقای سطح علمی، تکنولوژیکی و رفاهی کشور با استفاده از تفکر نیروهای خلاق، مبتکر و کوشا می باشد. به عبارت دیگر بمنظور رفع موانع و مشکلات در حوزه تولید علم و جنبش نرم افزاری و به منظور حمایت های مالی و معنوی از ظرفیت های مستعد، نخبگان و نوآوران شهرستان سبزوار و

با هدف احراز جایگاه برتر علمی و فناوری در سطح منطقه و کشور برآن شدید نیاز های نخبگان را با استفاده از نیت پاک خیرین در این زمینه رفع نماییم و سرمایه های مادی را به سرمایه های انسانی و ماندگار تبدیل نماییم.

لذا بر اساس برخی اطلاعات و آمارهای موجود و با عنایت به تناسب فرهنگ وقف و این نیازها، پیشنهاداتی به عنوان اولویت جامعه ارائه میگردد. باشد تا داوطلبین و علاقمندان، با شناخت و آگاهی بیشتر به نیت قلبی خود مراجعه و اقدام نمایند:

ایجاد وقف جدید (وقف علمی) با نیت زیر :

- شناسایی نخبگان و ایده پردازان شهرستان سبزوار
- پرورش نخبگان و ارایه حمایت های مالی و معنوی به نخبگان و ایده پردازان از قبیل :
 - ثبت اختراعات
 - نمونه سازی آزمایشگاهی و مهندسی
 - معرفی ظرفیت های مستعد و ایده پردازان به مراکز علمی ، آزمایشگاه ها و کارگاه ها جهت اجرای پروژه
 - استفاده از اساتید و کارشناسان خبره و متخصص و متعهد جهت مشاوره ، نظارت فنی و ارزیابی طرحها و ایده های واصله
 - تامین مواد اولیه مورد نیاز جهت ایجاد نمونه اولیه
 - و
- تقویت جنبه علمی و پژوهشی شهرستان سبزوار در سطح منطقه و کشور با ایجاد و ارایه حمایت های مالی و معنوی به کمیته های علمی
- ایجاد و توسعه زیرساخت های صنایع HIGH TECH از طریق پرورش و هدایت نخبگان، به عبارت دیگر گسترش کارآفرینی در صنایع برتر و پیشرفته روز
- حمایت مالی و معنوی از انجام پروژه های تحقیقاتی صنعتی و غیر صنعتی مورد نیاز ارگانهای دولتی
- حمایت مالی و معنوی از برگزاری جشنواره ها ، همایش ها ، جلسات ، کارگاههای آموزشی ، سمپوزیوم ها ، مسابقات و بازدید های علمی در شهرستان سبزوار به منظور یادگیری و تبادل نظرات در زمینه های علمی و تکنولوژیک که تاثیر قابل ملاحظه ای بر اولویت های وضع شده جهت توسعه دارند .
- هدایت و حمایت نخبگان به سمت تجاری سازی ایده های خلاقانه و یا جذب در ارگانها و شرکت های دولتی و خصوصی ، به عبارت دیگر واسطه میان تولید کنندگان، توسعه دهندگان و تامین کنندگان مالی تحقیقات علمی .
- کمک به معرفی و بازاریابی محصولات دارای فناوری نوین و نوظهور شرکتها و موسسات دانش بنیان شهرستان سبزوار در کل کشور